

TREĆI TERMIN VJEŽBI

– OS sa grafičkim korisničkim interfejsima, Karakteristike operativnog sistema, rad sa fajlovima i folderima –

Windows/Q40S operativni sistemi imaju **grafički korisnički interfejs (GUI)**. Obratite pažnju na osnovne elemente grafičkog okruženja: **desktop sa ikonama, taskbar sa dugmetom Start (odnosno, Applications, tasks and desktop sessions), prozore** u kojima se najčešće pojavljuju sljedeći elementi: **naslovna linija, linija menija, toolbar (paleta alata)** za osnovne operacije (npr. **dugmad za navigaciju** itd.), **adresna linija, radna površina, statusna linija, pomoćni meniji**. Uočite razlike između operacija: **lijevi i desni klik, drag and drop**.

- Otvorite proizvoljni folder i prepoznajte osnovne elemente **prozora** navedene u uvodnoj napomeni vježbi.
  - Napraviti folder *test* u folderu **My Documents** i u njega snimiti **fajl slika.bmp**, koji ćete kreirati korišćenjem **Paint Program**-a. Korišćenjem programa **za obradu teksta (npr. KWrite)** napraviti tekstualni fajl *tekst.txt* i snimiti ga u kreiranom folderu *test*.
  - Napraviti prečicu (**shortcut, link**) na tekstualni fajl *tekst.txt* na vašem desktop-u i nazvati je *tekstsc*. Formirati i prečicu *ekran* u folderu *test* (iz 1. zadatka) koja startuje **Display**, podešavanja iz **Control Panel**-a vezana za ekran monitora. Promijeniti ikonicu prečice *tekstsc*.
  - U **Start (Applications, tasks and desktop sessions)**, u podmeniju **Programs** napraviti podmeni *DIF* i u njega smjestiti prečicu na program **Scientific Calculator**. Gdje se nalazi ovaj program?
-
- Desktop** je folder. Napišite **path** odnosno **putanju na disku** do vašeg desktop-a: _____
  - Napišite putanju do foldera *test* koji ste napravili u prvom zadatku. _____
  - Sortirajte** fajlove i foldere iz **My Computer\Storage Media\Vaš_disk** po veličini u opadajući poredak. Sortirajte fajlove iz foldera *test* (iz 1. zadatka) **po nazivu** u **opadajući poredak**. Prikazite fajlove ovog foldera u obliku liste sa detaljnim prikazom informacija o fajlovima.
  - Na Desktop-u pronađite fajl **Google Chrome**. Kolika je veličina ovog fajla? _____ Kopirajte ovaj fajl u folder *test*.
-

U Windows operativnim sistemima **ekstenzija fajla** određuje njegov tip, i omogućava da određeni **program (aplikacija)** prepozna fajlove koji se pomoću njega otvaraju. Tako na primjer, program **Microsoft Word** prepoznaje tekstualne fajlove po ekstenziji **.doc** i **.docx**, program **Winamp** prepoznaje komprimovane muzičke fajlove po ekstenziji **.mp3** itd. Ekstenzija se nalazi na kraju naziva fajla, i tačkom je odvojena od njega. Ekstenzije često korišćenih fajlova najčešće se ne prikazuju, a prikaz se može uključiti pomoću stavke **Folder options**.

Kakvu ulogu ekstenzija ima kod Linux operativnih sistema? Da li odgovarajući program može otvoriti fajl koji nema ekstenziju, u slučaju Linux operativnih sistema?

- Promijenite **pozadinu** desktop-a i **Screen Saver**. Napišite naziv pozadine i Screen Saver-a koje ste odabrali. _____
  - Prikažite **Process Manager**. Navedite listu aktivnih programa: _____
  - Kako se naziva Windows alternativa **Process Manager-u**? _____
  - Koliko **RAM memorije** vašeg računara je trenutno slobodno? _____
  - Otvoriti **Terminal Program**. Prikažite sadržaj **vašeg home foldera**. Prikazati sadržaj foldera *test* i vašeg desktopa. (Pomoć: **ls ~**). Šta se dešava ukoliko prethodnoj naredbi dodate dio **-l**? Koji program služi kao alternativa Terminalu u Windows operativnim sistemima? Da li u tom programu možete koristiti iste naredbe kao u Terminalu?
-

Dodatak. Postoje računarski **virusi** koji zamjenjuju fajlove na vašem **USB flash memorijskom uređaju** lažnim fajlovima, što nakon njihovog uklanjanja odgovarajućim **antivirus alatom** uzrokuje da originalni fajlovi budu trajno nevidljivi i time nedostupni. Da biste ove fajlove mogli ponovo učiniti dostupnim, potrebno je ući u **Start meni**, i odabrati stavku **Run**. Nakon toga unijeti naredbu **cmd**. U prozoru koji se tada otvara (**Command Prompt**) treba odabrati flash drive (provjeriti da li je flash memorija na vašem računaru označena sa **D: **, **E: ** itd.) i ukucati (npr **E: **). Nakon toga unijeti sljedeću naredbu: **attrib -s -h /s /d *.*** Fajlovi će imati normalne atribute i biće dostupni za upotrebu.

Napomena – ovaj dodatak se odnosi na Windows okruženje.
